

شناسایی عوامل مؤثر در ارتقاء امنیت و ایمنی ورزشگاه‌ها با رویکرد پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران لیگ برتر فوتبال کشور

حسن عیسی‌زاده^{۱*}، لیلیا صفاری^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۶

تاریخ تصویب: ۱۴۰۲/۲/۱۵

ص ص: ۶۲-۳۵

چکیده

برای حضور تماشاگران در ورزشگاه یکی از مسائل مهم، امنیت و ایمنی آن است که به دنبال بروز حوادث اتفاق افتاده در گذشته و خطرهای فراوان، توجه به آن را ضروری‌تر ساخته است. هدف پژوهش حاضر شناسایی عوامل مؤثر در ارتقاء امنیت و ایمنی در ورزشگاه‌ها با رویکرد پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران تیم‌های لیگ برتر فوتبال است. روش پژوهش حاضر کیفی و از نوع اکتشافی است. روش نمونه‌گیری غیرتصادفی و هدفمند است و روایی صوری و محتوایی پرسش‌های مصاحبه توسط ۶ نفر از اساتید مدیریت ورزشی مورد بررسی قرار گرفته و تأیید گردید و سپس با ۱۴ نفر از خبرگان این حوزه شامل نخبگان دانشگاهی حوزه مدیریت ورزشی، متخصصین و مدیران ستادی حوزه فوتبال و نیروهای انتظامی و مسئولین حوزه امنیت مصاحبه شد و تا حد اشباع نظری ادامه یافت و مراحل تحلیل داده‌ها از طریق کدگذاری در این پژوهش به صورت باز (مؤلفه یا نشان)، محوری (زیرمجموعه‌ها) و انتخابی (عوامل اصلی) انجام گرفت. بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر در مجموع تعداد ۳۲ شاخص امنیتی و ایمنی شناسایی شد که در قالب سه عامل اصلی (خدمات، کنترل و شرایط خاص) و هشت عامل زیرمجموعه از عامل اصلی است. بر این اساس از نظر نخبگان و متخصصان عرصه فوتبال عوامل امنیتی

۱-دکتری مدیریت ورزشی، واحد آیت اله آملی، دانشگاه آزاد اسلامی، آمل، ایران
نویسنده مسئول) hasan.isazadeh110@gmail.com

۲-استادیار گروه تربیت بدنی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران
l.saffari2000@gmail.com

و ایمنی (امکانات و تجهیزات ورزشگاه، بلیت، بازرسی فیزیکی، اقدامات نیروهای امنیتی، رویدادهای پرخطر و شرایط و جو حاکم) بر پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران فوتبال تأثیر دارند.

واژه‌های کلیدی: امنیت، ایمنی، پرخاشگری، تماشاگران، فوتبال

Identifying the Effective Factors in Improving the Security and Safety of Stadiums with the Approach of Preventing the Aggression of the Spectators of the Iranian Football Premier League

Hasan Isazadeh^{1*}, Laila Safari²

Abstract

One of the most important issues for the stadium audience is safety and security, which has made it more urgent to pay attention to what has happened in the past and the high risks. The purpose of the present study was to identify the effective safety and security factors in stadiums with an aggressive approach to preventing spectators from competing in football leagues.

The research method is qualitative and exploratory. The sampling method is non-random and purposeful sampling. The face and content validity of the interview questions were evaluated and approved by 6 sport management professors and then by 14 experts in the field including sport management elites, specialists and managers. Football and law enforcement staff and security officials were interviewed and continued to theoretical saturation, with data analysis through open coding (component or badge), pivotal (subordinate) and selective (key factors) in this study) Was performed. Based on the findings of the present study, a total of 32 safety and security indices were identified which consist of three main factors (service, control and special circumstances) and eight sub-factors of the main factor. According to elite and soccer experts, safety and security factors (stadium facilities, tickets, physical inspections, security measures, high-risk events

1. Assistant Professor of Sport Management, Ayatollah Amoli Branch, Islamic Azad University, Amol, Iran

Corresponding Author*: hasan.isazadeh110@gmail.com

2. Assistant Professor of Sport Management, Ghazvin Branch, Islamic Azad University, Ghazvin, Iran

l.saffari2000@gmail.com

and conditions) have an impact on preventing aggression in football spectators.

Keywords: Aggression, Safety, Security, Spectators, Football

مقدمه

ورزش، پدیده‌ای است که با سایر نهادها و پدیده‌های اجتماعی ارتباط دارد و به سبب این ارتباط است که جمعیت‌های گوناگونی از افراد جامعه در آن شرکت کرده و در سنین مختلف، جنسیت‌های متفاوت، توانمندی‌ها و استعداد‌های گوناگون، طبقات اجتماعی، گرایش‌های جنسی، نژادها، قومیت‌ها و فرهنگ‌های مختلف، از خدمات، محصولات و برنامه‌های ورزشی به‌نوعی در زندگی اجتماعی و حرفه‌ای خویش استفاده می‌کنند. ورزش سرشار از زیبایی‌ها است و اجرای ماهرانه ورزشکاران در میدان ورزش زیبایی‌ها را می‌آفریند که تماشاگران و علاقه‌مندان به ورزش را به وجد می‌آورد (نژادسجادی، گودرزی، قهرمانی تبریزی، ۱۳۹۷).

در بین فعالیت‌های گوناگون ورزشی رایج در سراسر دنیا، بی‌تردید ورزش فوتبال پرطرفدارترین، پرشرکت‌کننده‌ترین و پرپسندترین فعالیت و رشته ورزشی به‌شمار می‌آید. فوتبال، بیش از آنکه ورزشی ساده و معمولی باشد، پدیده‌ای است پیچیده که بی‌هیچ اغراق باید همانند سایر پدیده‌های اجتماعی دیگر به آن نگاه کرد. اگر روزگاری تعداد ورزشگاه‌هایی^۱ با ظرفیت پنجاههزار نفر به بالا، در جهان از شمار انگشتان دست تجاوز نمی‌کرد، امروزه چند صد ورزشگاه عظیم در سراسر دنیا احداث شده است که مکان‌هایی برای گردهم آمدن دوستداران و طرفداران فوتبال محسوب می‌شوند و اصل غیرقابل‌انکار در زندگی میلیون‌ها نفر در سراسر جهان محسوب می‌شود که پیشرفت‌های سریع و چشم‌گیر و هیجانات زیاد این بازی، از آن یک پدیده بزرگ ساخته است (عباس زاده و همکاران، ۱۳۹۶).

از مسائل مهمی که در دهه اخیر موردتوجه اندیشمندان اجتماعی و جامعه‌شناسی قرار گرفته است، بررسی و تعیین علل، حوادث و رفتارهای نابهنجار در فوتبال بوده است که رفتارهایی همچون اوباشگری، خشونت و پرخاشگری از مهم‌ترین انواع رفتارهای نابهنجاری است که در طی سال‌های گذشته تا به امروز در میدان‌ها ورزشی رخ داده است. از سویی دیگر ورزش فوتبال به‌عنوان یک پدیده اجتماعی، محصول نظام اجتماعی و مناسبات حاکم بر همان جامعه است که بیش از هر ورزش دیگری بازتاب‌دهنده فراگردهای اجتماعی است. این ورزش پرطرفدار به‌تدریج به‌صورت یک صنعت، تجارت،

1. Stadium

در این نوشتار با عنایت به این که تمامی تیم‌های لیگ برتری استادیوم استاندارد ندارند، لذا واژه‌های استادیوم و ورزشگاه در مفهوم یکسان به کار رفته است.

علم و از همه مهم‌تر فرهنگ درآمده و با الگوهای مشخص در سراسر کشور ما پراکنده شده است. رفتارهای خشونت‌آمیز به‌طور معمول از زمان پیدایش فوتبال و تعصب هواداران ایجاد شده و به‌موازات گسترش ورزش فوتبال بیشتر شده تا جایی که در برخی از کشورها به‌عنوان یک معضل اجتماعی مطرح است و در پیشگیری^۱ و کاهش این رفتارها تلاش می‌کنند (پورزرنگار و انتشاری، ۱۳۹۷؛ خاقانی آور و شانواز، ۱۳۹۵).

امروزه اهمیت حضور تماشاگران و تأثیرات مثبت آن‌ها در رقابت‌های ورزشی برای همگان آشکار شده است و تماشاگران از ارکان اصلی ورزش محسوب می‌شوند؛ به‌گونه‌ای که عامل رشد و توسعه این رشته ورزشی هستند. اهمیت حضور تماشاگران در رقابت‌های ورزشی به حدی است که سبب می‌شود ورزشکاران در حضور آن‌ها حداکثر تلاش خود را در رقابت ورزشی بکار گرفته و از تماشاگران نیز به‌عنوان یار دوازدهم تیم‌ها یاد می‌کنند. از سویی در رقابت‌های ورزشی عملکرد فرد، تنها از تعامل اجتماعی که میان او و هم‌تیمی‌هایش تأثیر نمی‌پذیرد، بلکه زمانی که ورزشکاری خود را در حضور چندین نفر احساس می‌کند یا زمانی که مورد توجه توده‌ای از تماشاگران قرار می‌گیرد، هرچند میان او و آن‌ها هیچ رابطه‌ای نباشد، عملکردش تحت تأثیر واقع می‌شود (جوان جعفری و صفری، ۱۳۹۷).

تماشاگران وقتی در یک محیط ورزشی یا ورزشگاه قرار می‌گیرند با توجه به تحریک احساساتشان که مربوط به شیوه بازی بازیکنان می‌شود، آرام‌آرام ابتدا با حمایت خودشان را تخلیه می‌کنند، اما این تخلیه می‌تواند با نحوه بازی تیم حریف، قضاوت داور یا رفتار بازیکنان و مربیان خودی، جایش را به اعتراض و سپس پرخاشگری بدهد که ابتدا با خشونت کلامی آغاز شده و جای تعادل رفتاری را می‌گیرد و گاهی به درگیری فیزیکی یا حتی پرتاب سنگ، شیشه و غیره منجر می‌شود. آستانه تحمل بازیکنان، مربیان، داوران و تماشاگران ایرانی بسیار پایین است و با کوچک‌ترین برخوردی به فحاشی و ناسزا و گاهی دعوا و خشونت روی می‌آورند. افراد از رفتار ورزشکاران مشهور، مربیان و داوران تقلید می‌کنند و هنگامی که آن‌ها رفتار پرخاشجویانه و خشونت‌آمیز از خود بروز می‌دهند، تماشاگر نیز به تقلید و الگوگیری از آن‌ها می‌پردازد (پورزرنگار و انتشاری، ۱۳۹۷).

برای حضور تماشاگران در ورزشگاه یکی از مسائل مهم امنیت و ایمنی ورزشگاه است که به دنبال بروز حوادث اتفاق افتاده در گذشته و خطرهای فراوان، جراحی و حتی مرگ، توجه به آن را ضروری تر

1. prevention

شناسایی عوامل مؤثر در ارتقاء امنیت و ایمنی ورزشگاه‌ها با رویکرد پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران لیگ برتر فوتبال کشور

ساخته است. از طرفی تماشاگران برای تماشای یک بازی و لذت بردن از آن به ورزشگاه می‌آیند و انتظار برقراری امنیت و ایمنی در محیط ورزشگاه را دارند. همچنین اهمیت عوامل امنیتی و ایمنی از این جهت بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد که در صورت بروز اشکال در آن می‌تواند جان تماشاگران، بازیکنان، کادر فنی و... را مورد تهدید قرار دهد که نمونه‌های فراوانی در لیگ برتر ایران وجود دارد که بسیاری از آن‌ها قابل پیشگیری است. در این حوزه سهل‌انگاری‌های کوچک می‌تواند مشکلات بزرگ را به همراه داشته باشد و این مهم تنها با شناسایی عوامل تأثیرگذار، هماهنگی مناسب، برنامه‌ریزی دقیق، اقدام به‌موقع و نظارت مستمر ممکن می‌گردد. بر این اساس شناسایی عوامل مؤثر امنیتی و ایمنی در ورزشگاه‌ها با رویکرد پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران لیگ برتر فوتبال بسیار حائز اهمیت است و مسئولان مربوطه باید با نظرات شایسته و تلاش مضاعف به ایجاد محیطی امن به‌ویژه بر روی سکوها همت گمارند. نظر به وجود خشونت و پرخاشگری در بین تماشاگران لیگ برتر و حوادث متعدد و برجای ماندن خسارات مالی و جانی فراوان و نیز پژوهش‌های محدود انجام‌گرفته در این زمینه، لزوم شناسایی عوامل امنیتی و ایمنی جهت کاهش روند خشونت و پرخاشگری احساس می‌گردد.

در بین پژوهش‌های خارجی یوسف^۱ (۲۰۲۰) اهمیت ورودی‌ها و خروجی‌ها، حضور پلیس، تعداد ناظران امنیتی و کنترل به‌وسیله دوربین‌های مداربسته را نشان داد. نیز کلیند و کاشمور^۲ (۲۰۱۸) در مطالعه خود بیان کردند، ایجاد ایمنی^۳ و امنیت روزافزون در هنگام روز مسابقه باعث بهبود ایمنی شخصی می‌شود و همین امر دلیلی بر حضور مجدد تماشاگر در استادیوم است. وورس^۴ (۲۰۱۸) نیز بیان کرد ارزیابی، مدیریت، کاهش خطر و توسعه اقدامات مؤثر برای امنیت و ایمنی سالن‌ها، استادیوم‌های ورزشی و ایجاد آرامش برای هر چه‌بهرتر برگزار کردن رویدادهای ورزشی نیاز به دانش مدیران و متخصصان حرفه‌ای این امر دارد. ترمیزی و همکاران^۵ (۲۰۱۷)، میل، سانلی، ییلدیریم و دوماک^۶ (۲۰۱۵) و هال^۷ (۲۰۱۰) کلید محافظت از زیرساختارهایی همچون استادیوم‌ها و اماکن ورزشی را آموزش مؤثر کارکنان و پرسنل می‌دانند. همچنین اسپایج^۸ (۲۰۱۶) مطالعه خود بیان کرد

1. Yusuf
2. Cleland & Cashmore
3. Safety
4. Voorhees
5. Tarmizi
6. Mil, Sanli, Yildirim & Domac
7. Hall
8. Spaaij

توجه به مسائل امنیتی در رویدادهای بزرگ ورزشی مانند المپیک، جام جهانی فوتبال و جام ملت‌های اروپا و تنیس و ویمبلدون خالی از لطف نیست چراکه ناتمام ماندن مسابقه فوتبال بین تیم فرانسه و آلمان بر اثر حملات تروریستی و لغو بازی دوستانه فوتبال بین آلمان و هلند در سال ۲۰۱۵ بر اثر پیدا شدن بسته‌های مشکوک به مواد منفجره در استادیوم هانوفر آلمان باعث نگرانی و دلهره تماشاگران شد و عواقب سنگینی را برای کشورهای میزبان برجای گذاشت. یوسف (۲۰۱۵) نیز در پژوهش خود انجام اقدامات گوناگونی همچون جریمه افراد خاطی، افزایش تعداد نیروهای امنیتی حاضر در استادیوم‌های میزبان مسابقات و نیز آموزش تخصصی این افراد، افزایش استفاده از سامانه‌های دوربین مداربسته در ورودی‌ها و خروجی‌های استادیوم، رختکن‌ها، ورودی سرویس‌های بهداشتی، سکوی تماشاگران و غیره، و همچنین جستجو و اسکن تماشاگران در هنگام ورود به استادیوم را به جهت کنترل پدیده هولیگان‌سیسم ضروری می‌داند. هال، کوپر و مارسایانی و مکجی^۱ (۲۰۱۲) از اقدامات امنیتی مهم دیگری که می‌توان در نظر گرفت، انجام اقدامات حفاظتی است. سونسون (۲۰۱۲) در برخی کشورها نیز تماشاگران خاطی ملزم به گذراندن دوره‌های آموزشی آداب حضور در هستند تا پس از آن اجازه حضور در ورزشگاه برای آن‌ها داده شود. رمضان‌اغلو^۲ (۲۰۱۲) رفتار پلیس‌های امنیتی موجب افزایش آشوب و رفتارهای متعصبانه از سوی تماشاگران حاضر در استادیوم می‌شود. پرادیتساثاپورن، کاویا و یپپین^۳ (۲۰۱۰) برای امنیت بخشیدن بیشتر به رویدادهای ورزشی نوعی بلیت دیجیتالی هوشمند اختراع و معرفی کردند که می‌تواند در کنار بلیت‌های سنتی و معمولی مورد استفاده قرار گرفته و اطلاعات بیشتری را در جهت اهداف امنیتی ذخیره و در اختیار سازمان دهندگان رویداد قرار دهد. چن^۴ (۲۰۰۹) نیز معتقد است، در حال حاضر قوانینی که صاحبان ورزشگاه و اپراتورها را وادار کند تا استانداردهای ایمنی و امنیت ملی یا بین‌المللی اماکن ورزشی را در رویدادهای بزرگ رعایت کنند، ناکافی است.

در بین پژوهش‌های داخلی فرجی و همکاران (۱۳۹۸) منابع انسانی (پرسنل و کارکنان) برگزارکننده مسابقات فوتبال را یکی از عامل‌های اصلی مؤثر بر تأمین امنیت^۵ استادیوم‌های فوتبال می‌داند. نتایج

-
1. Hall, Cooper, Marciani, & McGee
 2. Ramazanoglu
 3. Praditsathaporn, Kaviya & Yupapin
 4. Chen
 5. Security

شناسایی عوامل مؤثر در ارتقاء امنیت و ایمنی ورزشگاه‌ها با رویکرد پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران لگ برتر فوتبال کشور

پژوهش مصلحی و همکاران (۱۳۹۸) مقابله با گسترش شورش و دیگر اشکال سوء رفتار تماشاگران در اطراف و در داخل ورزشگاه، مهیا کردن مسیرهای ورود و خروج متعدد برای تماشاگران و شماره‌گذاری صندلی‌ها را در پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران بیان می‌کنند. محمودیان، صادقی بروجردی، دریانورد و دلشب (۱۳۹۸) تغییر در نحوه بلیت‌فروشی‌ها و بهره‌گیری از روش‌های جدید در بلیت‌فروشی و اثر جو استادیوم بر رفتار تماشاگران را مؤثر می‌داند. نتایج پژوهش پورزرنگار و انتشاری (۱۳۹۷) نشان داد که از دیدگاه ذینفعان ورزش فوتبال استان گیلان، عوامل ساختاری، مدیریتی، محیطی و فردی بر بروز پرخاشگری تماشاگران تأثیرگذار است. پورزرنگار (۱۳۹۷) بازیکنان فوتبال، مربیان و تماشاگران از منابع اصلی پرخاشگری می‌داند و بیان می‌کند عواملی مانند کمبود اطلاعات از قوانین بازی در میان بازیکنان، مربیان و تماشاگران، ازدحام بیش‌ازحد جمعیت، کنترل خشونت‌آمیز و پرخاشگرانه جمعیت، بروز بازی خشن از سوی بازیکنان و قضاوت ضعیف داور باعث پرخاشگری تماشاگران می‌شود. نژاد سجادی و همکاران (۱۳۹۷) بیان می‌کنند که بخش عظیمی از پژوهش‌ها در این حوزه به پرخاشگری تماشاگران در محیط‌های ورزشی تأکید داشته‌اند و همچنین از توهین تماشاگران حریف و پرتاب اشیا توسط تماشاگران به داخل زمین. جوان‌جعفری و صفری (۱۳۹۷) بیان می‌کنند که رفتار تماشاگران به‌خصوص در رشته فوتبال و در بازی‌های حساس منشأ برخی آسیب‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. شیخی و شریفیان (۱۳۹۶) در نتایج خود بیان می‌کنند که بایستی جمعیت‌های زیاد را کنترل کنند و جلوی هرگونه خشونت را بین آن‌ها تا حد ممکن بگیرند و از طرفی در استادیوم‌های ورزشی در حین تماشای مسابقه، عصبی شدن تعدادی از افراد می‌تواند فاجعه‌هایی را رقم بزند. تماشاگران^۱ شامل افرادی هستند که تعصب زیادی روی تیم خاص ندارند و نتیجه بازی برای آن‌ها اهمیت زیادی ندارد. در مقابل تشویق‌گران یا هواداران^۲ افرادی هستند^۳ که به یک تیم یا باشگاه خاص تعصب می‌ورزند و پویایی بیشتری از تماشاگران عادی دارند (جوان‌جعفری و صفری، ۱۳۹۷). همچنین واژه تماشاگرنا عنوان ابداعی در فوتبال ماست که برخلاف هنجارهای مرسوم رفتار می‌کند (آقایی و صفاری، ۱۳۹۸).

1. Spectators
2. Fans

۳. در این نوشتار مقصود از واژه تماشاگران، تمامی افرادی (متعصب یا غیر متعصب) است که برای تماشای بازی به ورزشگاه می‌آیند.

طبق مبانی نظری یکی از عوامل به وجود آمدن تنش و پرخاشگری، مطبوعات و رسانه‌ها هستند، چرا که رسانه‌ها با کلام و نوشته‌های خود انتظاراتی را در سطح ذهنی نسبت به بازیکن به وجود می‌آورند که باعث می‌شود بازیکن برای رسیدن به آن انتظار، تلاش کند. از طرفی تاکید بیش از حد مربیان به نتیجه می‌تواند در بروز خشونت تاثیرگذار باشد. بنابراین فلسفه فکری مربیان نیز تاثیر مستقیم در این امر دارد.

مورد دیگری که می‌تواند از علل پرخاشگری باشد، انتظارات خانواده، دوستان، اطرافیان و یا اجتماع نزدیک ورزشکار می‌باشد. ضمن این که انگیزتگی بیش از حد ورزشکاران نیز بسیار در وجود آمدن پرخاش نقش دارد که این انگیزتگی با توجه به پهنای باند ظرفیتی هر ورزشکار، متفاوت است. انگیزتگی بیش از حد به این معناست که ورزشکار بیش از اندازه تحریک و تهییج می‌شود و بیش از توان ظرفیتی، ورزشکار تحریک و انگیزتگی شده است رفتار پرخاشگرانه علاوه بر زمین‌های ورزشی در میان تماشاگران نیز وجود دارد، تصریح کرد: حوزه‌ای که برای پرخاشگری می‌توانیم آن را مورد مطالعه قرار دهیم، حوزه‌ای نیست که فقط مختص ورزشکاران باشد بلکه این حوزه می‌تواند، تماشاگران، دست اندرکاران، مدیران ورزشی و داوران و نیروهای امنیتی را نیز شامل شود. همگی این موارد ممکن است در وجود آوردن پرخاش با یکدیگر تعامل داشته باشند. این بدان معناست که ورزشکار می‌تواند عاملی باشد برای پرخاشگری تماشاگر و بالعکس. همچنین مربی می‌تواند عاملی برای پرخاشگری در ورزشکار باشد و به تبع بازیکن نیز می‌تواند عاملی برای پرخاشگری مربی باشد. بنابراین اگر ما می‌خواهیم در زمینه پرخاشگری مطالعه کنیم، باید در حوزه‌های مختلف به آن بپردازیم. ما اگر بتوانیم شناخت خوبی از انسان داشته باشیم، بهتر می‌توانیم موضوع را بررسی کنیم چرا که اگر انسان را نشناسیم نمی‌توانیم در مورد آن دستورالعمل صادر کنیم. بنابراین باید در وهله اول انسان‌ها را شناخت و فهمید که فلسفه‌ی وجودی آن‌ها، ارزش‌هایشان، اعتقادات، اهداف و گفتارهای‌شان چیست؟ ما اگر انسان‌ها را در حوزه روانشناسی مطالعه کنیم، بهتر می‌توانیم به نتیجه برسیم (خاقانی و شانواز ، ۱۳۹۵).

یکی از این تئوری‌هایی که در آمریکا وجود دارد، تئوری ناکامی است. براساس این تئوری "ورزشکار چون ناکام می‌شود، پرخاشگر می‌شود." تئوری دیگر، مشاهده است که براساس آن یک بچه‌ای که به عنوان مثال درون خانه است، با دیدن حرکت یک ورزشکار از تلویزیون سعی می‌کند آن حرکت را مدل سازی کند، بنابراین در این جا می‌توان مدل مشاهده‌ای را نیز برای پرخاشگری مطرح کرد عدم خبرگی و آموزش کافی عوامل اجرایی، دیر رسیدن تماشاگر به محل مسابقه، نبودن امکانات، استنباط داوری

شناسایی عوامل مؤثر در ارتقاء
امنیت و ایمنی ورزشگاه‌ها با
رویکرد پیشگیری از پرخاشگری
تماشاگران لیگ برتر فوتبال کشور

غلط، دسترسی نداشتن به امکانات و حتی گری‌هایی که میان خود افراد وجود دارد، همچنین تربیت خانوادگی، تفکرات درونی فرد و فرهنگ از جمله عواملی هستند که بر تماشاگران تاثیرگذار هستند (خاقانی و شانواز، ۱۳۹۵).

بر همین اساس در این پژوهش به شناسایی این عوامل پرداخته و تلاش می‌شود تا جهت پیشگیری از پرخاشگری بررسی گردد و راهکارهایی جهت کاهش بروز خشونت و پرخاشگری در میان تماشاگران لیگ برتر ارائه شود. با توجه به مطالب مطرح‌شده، پژوهشگران به دنبال یافتن پاسخ به این سؤال هستند که: عوامل مؤثر در ارتقاء امنیت و ایمنی ورزشگاه‌ها بر پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران لیگ برتر فوتبال کدام است؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، توسعه‌ای کاربردی و از نظر روش‌شناسی در گروه پژوهش‌های کیفی جای می‌گیرد. در مطالعه حاضر به منظور بررسی جامع‌نگر موضوع، جامعه آماری پژوهش شامل ۱۴ نفر از اساتید حوزه مدیریت ورزشی، متخصصان، خبرگان و مدیران حوزه فوتبال و نیروهای انتظامی و مسئولین حوزه امنیت، از طریق مصاحبه عمیق و نیمه ساختاریافته ۱ به شناسایی عوامل مؤثر در ارتقاء امنیت و ایمنی در ورزشگاه‌ها با رویکرد پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران لیگ برتر فوتبال پرداخته شد. انتخاب آزمودنی‌ها به صورت نظری و هدفمند بوده و زمانی که سیستم مقوله‌ها یا به اصطلاح نظریه اشباع شد، فرآیند جمع‌آوری اطلاعات نیز متوقف شد. نمونه‌گیری نظری یک روش نمونه‌گیری غیرتصادفی و هدفمند است که در پژوهش‌های کیفی مورد استفاده قرار می‌گیرد. از آنجاکه در پژوهش حاضر اطلاعات از مصاحبه با افراد دارای ویژگی‌های خاص به دست خواهد آمد. هر مصاحبه عمیق حدود ۳۰ تا ۶۰ دقیقه به طول انجامید. مصاحبه با این سؤال باز: به نظر شما عوامل مهم ایمنی و امنیتی دارای اهمیت از نظر تماشاگران کدام است؟ به نظر شما کمبود و نارسایی از کدام موارد ایمنی و امنیتی باعث بروز پرخاشگری در تماشاگران می‌شود؟ شروع شد (محمدی، کلاته سیفری، رضوی و فارسیجانی، ۱۳۹۸).

جهت روایی و پایایی ابزار پژوهش از نظرات صاحب‌نظران نیز استفاده شد؛ به صورتی که روایی صوری و محتوایی پرسش‌های مصاحبه توسط ۶ نفر از اساتید مدیریت ورزشی مورد بررسی قرار گرفته و تأیید

گردید. پژوهش به شیوه نظریه اکتشافی و بر رهیافت طرح‌های پژوهشی شیوه‌نویس انجام شد؛ بدین‌صورت که پژوهشگران فقط به دنبال شناسایی عوامل ایمنی و امنیتی در ورزشگاه‌ها با رویکرد پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران بوده و به‌وسیله آن با استفاده از یک دسته داده‌ها، نظریه‌ای تکوین یافته که نظریه حاصل از اجرای چنین روش پژوهشی، نظریه‌ای فرآیندی است (استراس و کوربین ۱، ۲۰۱۲).

مراحل تحلیل داده‌ها از طریق کدگذاری باز (مؤلفه یا نشان ۲)، کدگذاری محوری (زیرمجموعه‌ها ۳) و کدگذاری گزینشی (عوامل اصلی ۴) بود. محبوبیت این روش عمدتاً به دلیل دستورالعمل‌های روشن آن است. کدگذاری باز فرآیندی تحلیلی است که به‌وسیله آن مفهوم‌ها شناسایی شده و ویژگی‌های و ابعاد آن‌ها در داده‌ها کشف می‌شوند. کدگذاری محوری فرآیند مرتبط کردن مقوله‌های فرعی است. در کدگذاری گزینشی نیز یکپارچه کردن و پالایش نظریه صورت می‌گیرد. هدف از جمع‌آوری داده‌های کیفی در این مطالعه کشف سازه‌ها و مقوله‌ها در مورد توسعه اقتصادی صنعت ورزش با رویکرد کلاس جهانی است (محمدی، کلاته سیفری، رضوی و فارسیجانی، ۱۳۹۸).

-
1. Strauss & Corbin
 2. Open coding
 3. Axial coding
 4. Selective coding

شناسایی عوامل مؤثر در ارتقاء امنیت و ایمنی ورزشگاه‌ها با رویکرد پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران لگ برتر فوتبال کشور

یافته‌ها

جدول ۱، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان حاضر را نشان می‌دهد:

جدول ۱. نتایج ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان پژوهش

جزئیات مصاحبه‌شوندگان	نخبگان دانشگاهی حوزه مدیریت ورزشی	متخصصین و مدیران ستادی حوزه فوتبال	نیروهای انتظامی و مسئولین حوزه امنیت
مصاحبه‌شوندگان	۴	۶	۴
تحصیلات	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری
	۴	۶	۴
سابقه	زیر ۵ سال	۵ تا ۱۵ سال	۱۵ سال به بالا
	۲	۶	۶

پس‌ازانجام مصاحبه‌ها و تحلیل نظرات خبرگان و متخصصان حوزه فوتبال، درمجموع تعداد ۳۲ شاخص امنیت و ایمنی مؤثر بر بروز خشونت تماشاگران تیم‌های پرطرفدار ایران شناسایی شد که در قالب سه مقوله اصلی و شش عامل زیرمجموعه از عامل اصلی به شرح جدول زیر دسته‌بندی شدند:

جدول ۲. جدول کدگذاری باز، محوری و انتخابی عوامل مؤثر امنیت و ایمنی در ورزشگاه‌ها

مقوله‌های اصلی	عوامل زیرمجموعه	نشان‌ها (کدگذاری باز)
(کدگذاری گزینشی)	(کدگذاری محوری)	
خدمات ایمنی و امنیتی	امکانات و تجهیزات ورزشگاه	سامانه دوربین‌های مداربسته
		زیرساخت‌ها و ارتقاء امکانات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری
		حفاظت، نرده و دیوارهای مناسب
		هم‌مسیر بودن تماشاگران تیم‌ها
کنترل ایمنی و امنیتی	بلیت	کیفیت خدمات و شرایط رفاهی در ورزشگاه
		فروش الکترونیکی تمامی بلیت‌ها
		احراز بلیت‌ها با کارت ملی یا کارت هواداری و کنترل بازار سیاه
		ورود افراد بدون بلیت
کنترل ایمنی و امنیتی	بازرسی فیزیکی	جابجا شدن تماشاگران بین جایگاه‌ها
		شماره‌گذاری ردیف‌ها، صندلی‌ها، بلیت‌ها و نشستن سر جای خود
		شیوه برخورد و چگونگی انجام بازرسی فیزیکی
		صف‌های طولانی و تراکم تردد در بازرسی فیزیکی
		تعداد و ظرفیت ورودی‌ها و خروجی‌ها
		شکستن و یا دور انداختن اشیاء تماشاگران
ورود افرادی که الکل یا مواد مخدر مصرف کردند		
ورود افراد دارای سوء پیشینه کیفری یا خرابکاری		

شناسایی عوامل مؤثر در ارتقاء
امنیت و ایمنی ورزشگاه‌ها با
رویکرد پیشگیری از پرخاشگری
تماشاگران لگ برتر فوتبال کشور

اجرای قوانین و محدودیت‌های ایجادشده توسط نیروهای امنیتی

نحوه برخورد و بیان نیروهای امنیتی و مسئولین امنیت ورزشگاه

کنترل ازدحام و تردد جمعیت و حضور نیروهای امنیتی بین تماشاگران

کنترل تخریب اموال عمومی و سرقت

بالابودن سطح آمادگی و حضور فیزیکی نیروها

اقدامات نیروهای امنیتی

تروریسم و حمله‌های خرابکارانه

بلایای طبیعی

ورود تماشاگران بیش از ظرفیت

نزاع و درگیری میان تماشاگران

پرتاب سنگ، اشیاء، مواد محترقه و...

رویدادهای پرخطر

جو حاکم بر بازی و هدایت لیدرها

کیفیت مدیریت رویداد و آگاه‌سازی تماشاگران

تحریک رسانه‌ها، مطبوعات و فضای مجازی

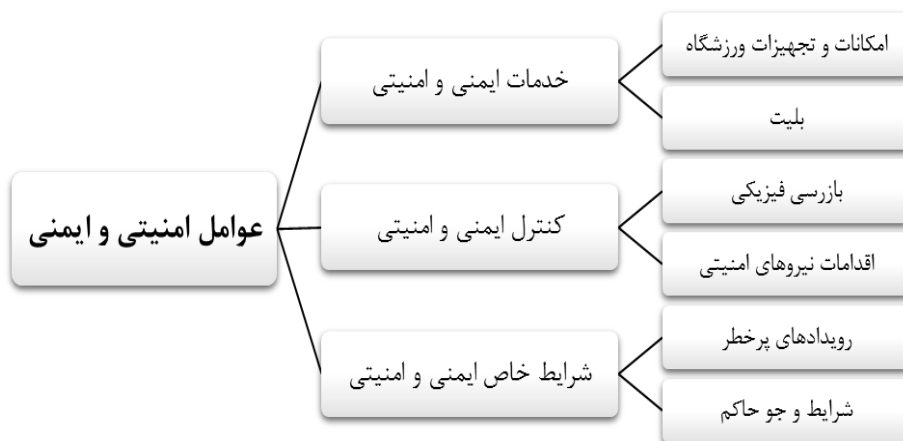
شرایط اقتصادی خانوار

شرایط سیاسی جامعه

شرایط فرهنگی و اجتماعی افراد و منطقه

شرایط و جو حاکم

شرایط خاص ایمنی و امنیتی

شکل ۱. مدل شماتیک عوامل امنیتی و ایمنی مؤثر در ورزشگاه‌ها بر پیشگیری از پرخاشگری در تماشاگران لیگ برتر ایران

نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر شناسایی عوامل مؤثر در ارتقاء ایمنی و امنیتی در ورزشگاه‌ها بر پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران تیم‌های لیگ برتر بوده است که نتایج پژوهش حاضر از دیدگاه خبرگان و متخصصان نشان داد که عوامل امنیتی و ایمنی مؤثر بر خشونت و پرخاشگری تماشاگران در ورزشگاه‌ها دارای هفت عامل زیرمجموعه (شرایط و جو حاکم بر جامعه، امکانات ورزشگاه، بازرسی فیزیکی، سرقت، بلیت، کنترل نیروهای امنیتی و شرایط خاص) است.

از نظر نخبگان و متخصصان رشته فوتبال در مقوله اصلی خدمات امنیتی و ایمنی، عامل وضعیت امکانات و تجهیزات امنیتی و ایمنی ورزشگاه به دست آمد و دارای مؤلفه‌های سامانه دوربین‌های مداربسته، زیرساخت‌ها و ارتقاء امکانات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری، حفاظ، نرده و دیوارهای مناسب، هم‌مسیر بودن تماشاگران تیم‌ها و کیفیت خدمات و شرایط رفاهی در ورزشگاه است که یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش مصلحی و همکاران (۱۳۹۸)، خطیبی و همکاران (۱۳۹۸)، جوان-جعفری و صفری (۱۳۹۷)، خاقانی‌آور و شانواز (۱۳۹۶)، عباس‌زاده و همکاران (۱۳۹۶)، همتی (۱۳۹۵)، نعمتی (۱۳۹۵)، یوسف (۲۰۱۵)، هال و همکاران (۲۰۱۲) و چن (۲۰۰۹) همسوست. یوسف (۲۰۲۰) کنترل تماشاگران به‌وسیله دوربین‌های مداربسته نشان داد و بیان می‌کند استفاده از دوربین

شناسایی عوامل مؤثر در ارتقاء امنیت و ایمنی ورزشگاه‌ها با رویکرد پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران لگ برتر فوتبال کشور

مدار بسته برای کنترل و کنترل رفتار جمعیت در ژوئیه ۲۰۱۹ آشکار شد، هنگامی که باشگاه چلسی انگلیس به دنبال سوءاستفاده نژادپرستانه از رحیم استرلینگ بازیکن تیم منچستر سیتی، ممنوعیت ورود به استادیوم را برای شش تن از هواداران خود قرارداد. مصلحی و همکاران (۱۳۹۸) ارتقاء، اصلاح و نوسازی امکانات سخت‌افزاری ورزشگاه، خطیبی و همکاران (۱۳۹۸) بلندگوهای باکیفیت، طراحی مناسب ورزشگاه، جوان جعفری و صفری (۱۳۹۷) استفاده هدفمند از دوربین‌های مدار بسته جهت تلقین حس دیده شدن، خاقانی‌آور و شانواز (۱۳۹۶) نارسایی‌های امکانات رفاهی در دامن زدن به خشونت و پرخاشگری تماشاگران مؤثر می‌داند. عباس‌زاده و همکاران (۱۳۹۶) استفاده از وسایل هوشمند و دوربین‌های مدار بسته، همتی نژاد و همکاران (۱۳۹۵) زیرساخت‌ها، تسهیلات و ساختارهای فیزیکی اولیه جهت انجام عملیات و فرایندهای اجتماعی و نعمتی (۱۳۹۵) طراحی ورزشگاه مؤثر می‌دانند. وجود تجهیزات و امکانات مربوط به ایمنی و امنیت در ورزشگاه‌ها به روند بازدارندگی خشونت و پرخاشگری کمک شایانی می‌کند. یوسف (۲۰۱۵) افزایش استفاده از سامانه‌های دوربین مدار بسته و همچنین جستجو و اسکن تماشاگران در هنگام ورود به استادیوم را به جهت کنترل پدیده هولیگانسم ضروری می‌داند. رنجان و آنوپا^۱ (۲۰۱۵) معتقدند که استفاده از فناوری‌های بروز می‌تواند جامعه ورزشی را از حوادث و تهدیدات تروریستی مصون دارد. هال و همکاران (۲۰۱۲) سامانه‌های نظارتی با فناوری جدید و کیفیت بالا، توانایی مضاعفی را برای کنترل هر چه بهتر جزئیات تصاویر اغتشاشات ارائه می‌کنند تا کارکنان امنیتی جزئیات لازم را، که به زمان پاسخگویی سریع و حفاظت بهتر منجر می‌شود، شناسایی کنند. چن (۲۰۰۹) نیز بر مدیریت سخت‌افزار و نرم‌افزار تأکید می‌کند. اماکن تفکیک راه‌های تماشاگران تیم‌ها برای جلوگیری از ایجاد تحریک و وجود احساس نظارت و برخورد در صورت بروز رفتار ناشایست تأثیر به‌سزایی در کنترل افراد دارد. وجود نرده‌ها و دیوارهای با ارتفاع مناسب و استحکام کافی هم از ایجاد هرج مرج به‌خصوص در زمان ورود افراد از روی دیوارها بدون داشتن بلیت جلوگیری می‌کند. لذا در این راستا تفکیک مسیر تماشاگران دو تیم در ورزشگاه، استفاده از سامانه دوربین مدار بسته به تعداد کافی در نقاط مختلف ورزشگاه، بازنگری در وضعیت موانع ایجاد شده برای هدایت مسیر تماشاگران و استحکام آن‌ها پیشنهاد می‌گردد.

از عوامل دیگر مؤثر امنیتی و ایمنی در ورزشگاه‌ها بر پرخاشگری تماشاگران از دیدگاه خبرگان و متخصصان عامل بلیت است و دارای مؤلفه‌های فروش الکترونیکی تمامی بلیت‌ها، احراز بلیت‌ها با کارت

ملی یا کارت هواداری، ورود افراد بدون بلیت و جابجا شدن بین جایگاه‌ها، شماره‌گذاری ردیف‌ها، صندلی‌ها، بلیت‌ها و نشستن سرجای خود که با نتایج پژوهش محمودیان و همکاران (۱۳۹۸)، مصلحی و همکاران (۱۳۹۸)، جوان‌جعفری و صفری (۱۳۹۷) محمدکاظمی و همکاران (۱۳۸۶) و پاتون و برلینگتون^۱ (۲۰۰۴) همسوست. نتایج محمودیان و همکاران (۱۳۹۸) تغییر در نحوه بلیت‌فروشی‌ها و بهره‌گیری از روش‌های جدید در بلیت‌فروشی، مصلحی و همکاران (۱۳۹۸) شماره‌گذاری صندلی‌ها، جوان‌جعفری و صفری (۱۳۹۷) مکانیزه کردن فرایند فروش بلیت از طریق اینترنت و ساماندهی سکوها و صندلی‌های ورزشگاه از طریق شماره‌گذاری آن‌ها و ثبت مشخصات تماشاگری که در آن محل مستقر است، محمدکاظمی و همکاران (۱۳۸۶) سازوکار تهیه بلیت و پاتون و برلینگتون (۲۰۰۴) عواملی همچون شیوه توزیع بلیت را بیان کردند. از این‌رو فروش بلیت به‌صورت حضوری در ورزشگاه‌ها باعث بروز مشکلات فراوان برای تماشاگران شده که باعث گردیده از ساعت‌ها قبل برای تهیه بلیت به ورزشگاه بیایند و از طرفی ایجاد صف‌های طولانی، بدون ساماندهی مناسب و بر اساس هرج‌ومرج و به دنبال آن ایجاد بازار سیاه را به دنبال دارد و پس از شیوه دریافت آن به‌صورت دستی و نبود نظارت کافی باعث بروز مشکلاتی زیادی همچون نبود آمار دقیق تماشاگران و ورود تماشاگران بدون بلیت از جمله آن‌ها است که این سیستم همچنین باعث می‌گردد تا تماشاگران برای ورود به جایگاه‌های بهتر باوجود نداشتن بلیت آن جایگاه نیز اقدام نمایند. مشکل دیگر عدم ساماندهی تماشاگران برای نشستن بر روی صندلی درج‌شده بر روی بلیت است که شبیه به مسابقه ماراثنی گردیده که هر کس زودتر به ورزشگاه بیاید جای بهتری به دست می‌آورد. لذا در این خصوص الکترونیکی کردن کلیه مراحل خرید و دریافت بلیت، احراز باکارت ملی یا کارت هواداری برای جلوگیری از بازار سیاه، جلوگیری از ورود افراد بدون بلیت و جلوگیری از جابجایی تماشاگران در بین جایگاه‌ها، شماره‌گذاری بلیت و کنترل برای نشستن افراد بر روی شماره درج‌شده در بلیت پیشنهاد می‌گردد.

در بین عوامل امنیتی و ایمنی مؤثر بر خشونت و پرخاشگری تماشاگران، عامل بازرسی فیزیکی اهمیت داشته و دارای مؤلفه‌های تعداد و ظرفیت ورودی‌ها و خروجی‌ها، صف‌های طولانی و تراکم تردد، شیوه برخورد و چگونگی انجام بازرسی بدنی و شکستن و یا دور انداختن اشیاء تماشاگران است که با نتایج پژوهش مصلحی و همکاران (۱۳۹۸)، خاقانی‌آور و شانواز (۱۳۹۵)، کاتلین و همکاران^۲ (۲۰۱۲) و هال

1. Patton & Burlington

2. Kathleen

شناسایی عوامل مؤثر در ارتقاء
امنیت و ایمنی ورزشگاه‌ها با
رویکرد پیشگیری از پرخاشگری
تماشاگران لگ برتر فوتبال کشور

(۲۰۱۰) همسوست، مصلحی و همکاران (۱۳۹۸) مهیا کردن مسیرهای ورود و خروج متعدد برای تماشاگران را در پیشگیری از خشونت تماشاگران مؤثر می‌داند. نتایج پژوهش خاقانی‌آور و شانواز (۲۰۱۷) نیز بیان می‌کند رفتارهای نیروی انتظامی و سایر عناصر مدیریت ورزشگاه در پرخاشگری تماشاگران مؤثر است. کاتلین و همکاران (۲۰۱۲) بر حفاظت فیزیکی تأکید می‌کنند و هال (۲۰۱۰) آموزش کارکنان کنترل‌کننده ورودی‌های استادیوم در مورد شیوه‌های بازرسی بدنی و کنترل اعتبارنامه افراد، بر این اساس تماشاگران در ورودی‌ها باید در صف‌های طولانی منتظر بمانند که این انتظار هم در قسمت بازرسی بدنی و هم در ورودی اخذ بلیت وجود دارد و می‌تواند با ایجاد خستگی عامل خشونت و پرخاشگری شود. یکی از نارضایتی‌های تماشاگران شیوه بازرسی فیزیکی است که گاهی در نحوه برخورد و شیوه بیان نیروهای امنیتی دقت کافی وجود نداشته و برخی از وسایل تماشاگران را بدون نظرخواهی و اجازه گرفتن از آن‌ها شکسته و یا دور می‌اندازند که بعضی از موارد به واکنش متقابل تماشاگران می‌انجامد. لذا ایجاد ورودی‌ها و خروجی‌ها متناسب با جمعیت و توجه نیروهای امنیتی و اعمال دقت نظر در برخورد و شیوه بیان با تماشاگران پیشنهاد می‌گردد.

عامل دیگر اقدامات نیروهای امنیتی در ورزشگاه است و دارای مؤلفه‌های اجرای قوانین و محدودیت‌های ایجادشده توسط نیروهای امنیتی، نحوه برخورد و بیان مسئولین امنیت، ازدحام و تردد جمعیت و تخریب اموال عمومی و سرقت است که با نتایج پژوهش‌های پورزرنگار (۱۳۹۷)، جوان-جعفری و صفری (۱۳۹۷)، شیخی و شریفیان (۱۳۹۶)، عباس زاده و همکاران (۱۳۹۶)، شهابی و همکاران (۱۳۹۵)، یوسف (۲۰۱۵)، رنجان و آنوپا (۲۰۱۵)، غلامی و حیدری نژاد (۱۳۹۴)، رمضان‌اگلو (۲۰۱۲) و هال (۲۰۱۰) همسوست. پورزرنگار (۱۳۹۷) محدودیت‌های ایجادشده توسط نیروی انتظامی و مسئولان ورزشگاه‌ها، ازدحام بیش‌ازحد جمعیت، کنترل خشونت‌آمیز و پرخاشگرانه جمعیت و کمبود اطلاعات از قوانین بازی در میان بازیکنان، مربیان و تماشاگران را بیان می‌کنند. جوان‌جعفری و صفری (۱۳۹۷) بیان می‌کنند وقتی افراد در یک خشونت جمعی شرکت می‌کنند، تصورشان این است که دیگر نظارتی بر رفتارهای آن‌ها وجود ندارد و پلیس یا دستگاه قضایی نمی‌تواند آن‌ها را شناسایی کند و همچنین اذعان می‌کند که با مستقر کردن نیروهای مخفی در داخل محافل تماشاگران متعصب، تربیت نیروهای پلیس متخصص برای کنترل رفتار جمعی تماشاگران می‌توان بر کنترل رفتار جمعی تماشاگران کنترل داشت. شیخی و شریفیان (۱۳۹۶) سرقت و آسیب رساندن به وسایل و اشیاء یا به علت عدم امکان سرقت آن را نابود کنند. هیجان‌های شدیدی که از بازی حساس، احساس می‌کند،

امکان دارد در تخلیه هیجان به آسیب رساندن به امکانات و اموال عمومی و اموال دیگران دست بزنند. نتایج پژوهش عباس زاده و همکاران (۱۳۹۶) اجرای قوانین در ورزشگاه همانند محیط‌های دیگر اجتماعی، عدم کنترل فضاهای استادیوم‌ها و بیرون از آن به خصوص از سوی نیروی انتظامی دانسته و بیان می‌کند خشونت هواداران نتیجه احساس رهایی از قیدوبندهای موجود جامعه و خانواده است که فضای استادیوم و شرایط مسابقه به آن‌ها می‌دهد. شهابی و همکاران (۲۰۱۶) رفتار مسئولان برگزارکننده، یوسف (۲۰۱۵) افزایش تعداد نیروهای امنیتی حاضر در استادیوم‌های میزبان مسابقات و نیز آموزش تخصصی این افراد، رنجان و آنوپا (۲۰۱۵) تغییر در قوانین و مقررات موجود و غلامی و حیدری نژاد (۱۳۹۴) واکنش‌های گاه سخت‌گیرانه و نسنجیده نیروهای کنترل اجتماعی، حضور تعداد زیادی از افراد در یک محیط برقراری امنیت و اجرای قوانین و برخورد با تماشاگران هنجارشکن از وظایف اصلی نیروهای امنیتی است. اقدام نیروهای امنیتی بر جلوگیری از بروز مشکل برای دیگران از تحریک تماشاگران جلوگیری می‌کند. رمضان‌اغلو (۲۰۱۲) بیان می‌کند که نباید به تماشاگرانی که الکل مصرف کرده و رفتارهای تعصبی دارند اجازه ورود به استادیوم داده شود. هال (۲۰۱۰) نیز آموزش تکنیک‌های مدیریت جمعیت به نیروی انسانی را بیان می‌کند. همچنین اهمیت وظایف نیروهای امنیتی در کنترل جمعیت با توجه به وجود انبوه تماشاگران و هدایت و نظارت بر تردد آن‌ها می‌تواند بر ایجاد نظم و کاهش هرج‌ومرج و نیز جلوگیری از تخریب اموال عمومی و سرقت گردد. اما باید در نوع برخورد و شیوه بیان دقت نظر داشته باشند و از تحریک تماشاگران اجتناب کنند. در این راستا اجرای قوانین به نحو شایسته و درعین حال در نظر داشتن انعطاف و شرایط ورزشگاه، توجیه مسئولین امنیت در خصوص شیوه گفتار و بیان با تماشاگران و ایجاد گشت‌های انتظامی و اطلاع‌رسانی و آگاهی تماشاگران پیشنهاد می‌گردد.

عامل دیگر از نظر نخبگان و متخصصان، رویدادهای پرخطر است که مؤلفه‌های آن شامل تروریسم، حمله‌های خرابکارانه و بلایای طبیعی، ورود تماشاگران بیش از ظرفیت، نزاع و درگیری میان تماشاگران و پرتاب سنگ، اشیاء، مواد محترقه و... است و نتایج حاصل از پژوهش حاضر با نتایج مصلحی و همکاران (۱۳۹۸)، جوان‌جعفری و صفری (۱۳۹۷)، غلامی و حیدری نژاد (۱۳۹۴)، کواکوا و وککوا^۱ (۲۰۱۵)، جورج و مابی^۲ (۲۰۱۵)، هال و همکاران (۲۰۱۲)، هال (۲۰۱۰)، کواکلی و دانلی^۱

1. Kovacova & Vackova
2. George & Mawby

شناسایی عوامل مؤثر در ارتقاء امنیت و ایمنی ورزشگاه‌ها با رویکرد پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران لگ برتر فوتبال کشور

(۲۰۰۹) و هال و همکاران (۲۰۰۸) همسوست. نتایج پژوهش مصلحی و همکاران (۱۳۹۸) نشان داد مقابله با گسترش شورش و دیگر اشکال سوء رفتار تماشاگران در اطراف و در داخل ورزشگاه و جوان-جعفری و صفری (۱۳۹۷) نیز بیان می‌کنند افرادی که در ورزشگاه‌ها به اعمال خشونت متوسل می‌شوند، وقتی خود را در میان عده‌ای می‌بینند و احساس می‌کنند که در شرایط بحرانی دیگران از آن‌ها حمایت می‌کنند به راحتی مرتکب اعمال اوباشگرانه می‌شوند. غلامی و حیدری نژاد (۱۳۹۴) نیز در نتایج پژوهش خود بیان می‌کنند که شعار، پرتاب اشیاء، فحاشی، آشوب و غیره مصداق این گفته‌ها است. کوآکوا و وککوا (۲۰۱۵) در نتایج پژوهش خود بر مدیریت کیفیت امنیت تأکید دارند. جورج و مابی (۲۰۱۵) بیان می‌کنند که پژوهشگران، مکان‌های ورزشی محل برگزاری بازی‌های المپیک لندن را در سال ۲۰۱۲، از نظر احتمال ارتکاب جرم و وجود تروریسم ارزیابی کردند که نتایج پژوهش ایشان، آثار مثبتی برای کمیته سازمان‌دهی بازی‌های المپیک در پی داشت. هال و همکاران (۲۰۱۲) بیان می‌کنند هنگام برگزاری مسابقات و رویدادهای ورزشی ممکن است حوادثی به صورت ناخواسته رخ دهد که مدیران برگزاری باید آماده مقابله با آن‌ها باشند. همچنین هال (۲۰۱۰) حادثه ورزشگاه ۲ و کشته شدن ۹۹ نفر از هواداران تیم لیورپول را بیان می‌کند که بعد از پژوهش‌های انجام شده مشخص شد علت حادثه، عدم رعایت ایمنی و ورود بیش از ظرفیت تماشاگران در ورزشگاه بوده است و نیز حادثه ورزشگاه هیسل^۳ که به مرگ ۳۹ تماشاگر منجر شد و مشکلات مربوط به چینش صندلی‌های ورزشگاه گزارش شده است و پس‌ازاین دو حادثه، صندلی دار کردن اجباری همه ورزشگاه‌های انگلستان، جدا کردن تماشاگران از یکدیگر از طریق فواصل امنیتی^۴ بین بلوک‌های تماشاگران و جدا کردن هواداران دو تیم انجام گرفت. کواکلی و دانلی (۲۰۰۹) ازدحام بیش‌ازحد جمعیت را از علل پرخاشگری تماشاگران می‌دانند. هال و همکاران (۲۰۰۸) تروریسم، بلاپای طبیعی و ازدحام جمعیت در ورزش را پیام می‌کند. عدم توجه به موارد ایمنی و امنیتی در ورزشگاه‌ها بسیار مهم است به گونه‌ای که اگر حادثه‌ای رخ دهد کنترل آن بسیار سخت خواهد بود و می‌تواند خسارات و صدمات زیادی برجای گذارد و از این‌رو بروز حوادثی مانند بمب‌گذاری و آتش‌سوزی می‌تواند در میان انبوهی از جمعیت به‌سختی مهار خواهد شد. ورود تماشاگران بیش از ظرفیت نیز بارها در ورزشگاه‌های کشور دیده شده که علاوه بر ایجاد مزاحمت برای تماشاگران دیگر و بروز هرج‌ومرج، می‌تواند خود حادثه‌آفرین

1. Coakley & Donnelly
2. Hillsborough
3. Heysel
4. Buffer zone

باشد و تماشاگران در فشارهای وارده از سیل جمعیت دچار آسیب‌دیدگی شوند. از طرفی بروز درگیری در میان تماشاگران و به دنبال آن پرتاب اشیاء مانند سنگ و مواد محترقه در ورزشگاه‌های کشور وجود دارد که در بازی‌های حساس بیشتر دیده می‌شوند و صدمات جانی فراوانی نیز به دنبال داشته است. لذا کنترل دقیق تماشاگران در ورودی‌ها، کنترل فروش بلیت و ورودی‌های استادیوم برای عدم ورود افراد اضافه‌تر از ظرفیت و کنترل موارد پرخطرگری و درگیری در بین جمعیت با استقرار نیروها پیشنهاد می‌گردد.

بر اساس نظر نخبگان و متخصصان، نتایج پژوهش حاضر بیان می‌کند که شرایط و جو حاکم از عوامل مهم امنیتی و ایمنی ورزشگاه‌ها در بروز خشونت و پرخطرگری در بین تماشاگران است که دارای مؤلفه‌های جو حاکم بر بازی، مدیریت رویداد، شرایط اقتصادی خانوار و شرایط سیاسی، فرهنگی و اجتماعی است. نتایج پژوهش حاضر با نتایج محمودیان و همکاران (۱۳۹۸)، نژادسجادی و همکاران (۱۳۹۷)، شهابی و همکاران (۱۳۹۵)، رنجان و آنوپا (۲۰۱۵) و غلامی و حیدری نژاد (۱۳۹۴) همسوست. محمودیان و همکاران (۱۳۹۸) اثر جو استادیوم بر تماشاگران، نژادسجادی و همکاران (۱۳۹۷) جو حاکم بر بازی، شهابی و همکاران (۱۳۹۵) عامل مدیریتی نقش ناچا و نیروهای برگزارکننده، رنجان و آنوپا (۲۰۱۵) آگاهی بخشی عمومی، غلامی و حیدری نژاد (۱۳۹۴) وضعیت اقتصادی، توجه نداشتن به بسیاری از نیازهای جامعه جوان مثل فقر، بیکاری، گسترش شهرنشینی، دگرگونی در الگوهای اوقات فراغت، اهمیت یافتن فوتبال و نقش هویت‌بخش آن برای طرفداران و رمضان‌اغلو (۲۰۱۲) نشان داد که رسانه‌ها و لیبرها موجب افزایش رفتارهای تعصبی و خشونت تماشاگران می‌شوند. کاتلین و همکاران (۲۰۱۲) و چن (۲۰۰۹) معتقدند مدیریت و برنامه‌ریزی به‌عنوان مقوله‌ای مهم شناخته‌شده و تأکیددارند که برنامه‌ریزی امنیتی، باید خیلی زود به محل برگزاری اعلام شود. تماشاگرانی که برای تماشای یک بازی به ورزشگاه می‌آیند دارای اعتقادهای مختلف، تنوع فرهنگ، گرایش‌های سیاسی متفاوت و... هستند و از سویی دیگر ضعف در سیستم ساختاری و مدیریتی، وقوع رویدادهای سیاسی، قرارگیری جامعه در شرایط سخت اقتصادی، شکل‌گیری شخصیت فرهنگی و اجتماعی در جامعه و رویدادهای از این قبیل می‌تواند به ورزشگاه کشیده شود و تماشاگران در ورزشگاه به تخلیه ناراضیتی خود بپردازند. شرایط جامعه تأثیر مستقیم بر فرد می‌گذارد که ازجمله آن‌ها می‌توان به رویدادهای سیاسی، سختی‌های معیشتی و اقتصادی، شرایط فرهنگی، تنوع زبان و تنوع قومیت و... اشاره کرد که اگر شرایط فردی که در جامعه دچار مشکلات

شناسایی عوامل مؤثر در ارتقاء امنیت و ایمنی ورزشگاه‌ها با رویکرد پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران لیگ برتر فوتبال کشور

متعدد است و برای تفریح و سپری کردن وقت فراغت خود به ورزشگاه می‌آید، موردتوجه قرار نداشته باشد؛ خود می‌تواند عاملی بر ایجاد پرخاشگری گردد. تماشاگران همان افرادی هستند که در جامعه زندگی می‌کنند و حضور آن‌ها در ورزشگاه به این معناست که مشکلات آن‌ها نیز همراه آن‌ها است و نباید از آن چشم‌پوشی کرد. از طرفی وجود شرایط خاص در جامعه می‌تواند جو روی سکوها را متأثر از خودکرده و باعث ایجاد پرخاشگری گردد. بنابراین توجه به شرایط حاکم بر روی سکوها و جامعه به‌خصوص از سوی مسئولان ورزشگاه و نیروهای امنیتی امری ضروری است. لذا در این حیطة توجیه مسئولان ورزشگاه و نیروهای امنیتی برای ایجاد انعطاف لازم، تلاش برای دور کردن ذهنیت افراد از مشکلات جامعه و ایجاد برنامه‌ها و امکانات مناسب برای تفریح تماشاگران پیشنهاد می‌گردد.

حضور تماشاگران در ورزشگاه‌ها با توجه به حوادث پیش‌آمده در برخی از بازی‌های لیگ برتر از سوی خانواده‌ها موردتردید قرار گرفته است و خانواده‌ها برای حفظ سلامت فرزندان‌شان و پیشگیری از خطرات مانع از حضور آن‌ها در ورزشگاه می‌شوند. از طرفی وجود احساس ناامنی باعث گردیده تا کودکان و افراد دارای سن بالا نیز کمتر برای تماشای بازی به استادیوم بیایند؛ اتفاقی که در کشورهای پیشرفته در فوتبال رخ نمی‌دهد و خانواده‌ها به همراه همسر و فرزندان‌شان به‌راحتی و با آرامش خیال برای تماشای بازی به ورزشگاه می‌روند. در این راستا توجه به امر مدیریت این جو و به دنبال آن آموزش و فرهنگ‌سازی در میان تماشاگران بسیار ضروری است که مسئولان مربوطه باید از رسانه ملی، شبکه‌های اجتماعی و مدارس استفاده کنند. ضروری است در پی انجام این اقدامات، نظارت مداوم و کنترل رعایت قوانین و برخورد با تماشاگران هنجارشکن صورت پذیرد و همانند کشورهای پیشرفته در صنعت فوتبال از جرائم سبک تا ممنوعیت‌های ورود به ورزشگاه و حتی زندان در نظر گرفته شود که در کشور ما به‌درستی انجام نمی‌گیرد.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان وجود مشکلات مدیریتی در ورزشگاه‌ها، عدم یکسان بودن زیرساخت‌ها و وجود مشکلات سخت‌افزاری ورزشگاه‌ها، نامساعد بودن وضعیت اقتصادی خانوار در سطح کشور، تنوع و اختلاف فرهنگی در سطح کشور اشاره نمود.

بر اساس نتایج حاصل از پژوهش حاضر، پیشنهاد می‌شود، برنامه‌های فرهنگ‌سازی با تکیه بر مدارس، رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی تدوین شود. همچنین می‌توان به آموزش و توجیه مربیان، بازیکنان، کادر فنی و... در جهت کنترل رفتار تحریک‌آمیز اتمام ورزید. افزایش کنترل و نظارت بر تماشاگران

آشوبگر و برخورد قانونی با این افراد و باشگاه‌های آن‌ها از دیگر پیشنهاداتی است که می‌توان به مدیران ارائه داد. باهدف تکمیل اطلاعات این پژوهش، سایر پژوهشگران می‌توانند بر روی شناسایی ابعاد و ارتباط عوامل امنیتی و ایمنی مؤثر بر پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران با زمینه‌های رشته‌های دیگر همچون روانشناسی مطالعه کنند. همچنین مطالعه تطبیقی عوامل امنیتی و ایمنی مؤثر بر پیشگیری از پرخاشگری در ورزشگاه‌ها در بین تماشاگران ایران با چند کشور منتخب، بررسی عوامل امنیتی و ایمنی مؤثر بر پیشگیری از پرخاشگری در ورزشگاه‌ها در سایر رشته‌های ورزشی و مقایسه آن با فوتبال پیشنهاد می‌گردد که از جمله موضوعات پژوهشی برای پژوهش‌های آینده است.

منابع

- آقایی، م؛ صفاری، ع. (۱۳۹۷). «بررسی جرم شناختی خشونت تماشاگران فوتبال». پژوهش‌های حقوق و جزا و جرم‌شناسی. شماره یازدهم، ۳۵-۶۷.
- پورزرنگار، ج. (۱۳۹۷). «بررسی دلایل پرخاشگری تماشاگران فوتبال شهر رشت در ورزشگاه‌ها و ارائه راهکارهایی جهت کاهش آن». رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری. شماره پنجم، ص ۸۰-۸۸.
- پورزرنگار، ج؛ انتشاری، ف. (۱۳۹۷). «مقایسه دیدگاه دینفعان ورزش فوتبال استان گیلان درباره عوامل مؤثر بر بروز پرخاشگری تماشاگران». رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، شماره ششم، ۱۲۷-۱۴۲.
- جوان جعفری، ع؛ صفری، ص. (۱۳۹۷). «چالش‌های حقوق کیفری در مواجهه با اوباشگری تماشاگران فوتبال». مطالعات حقوق کیفری دانشگاه تهران، شماره دهم، ۴۷-۶۲.
- خاقانی آور، ف؛ شانواز، ب. (۱۳۹۵). «بررسی خشونت کلامی و مجازی تماشاگران فوتبال در ایران (علل و راهکارها)». مطالعات تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، شماره چهارم، ۴۰-۵۴.
- خطیبی، ا؛ خبیری، م؛ جلالی فراهانی، م. (۱۳۹۸). «شناسایی مهم‌ترین عوامل شکل‌دهنده جو ورزشگاه‌های فوتبال (با رویکرد بازاریابی)». پژوهش‌های فیزیولوژی و مدیریت در ورزش، شماره اول، ۲۲-۹.

شناسایی عوامل مؤثر در ارتقاء
امنیت و ایمنی ورزشگاه‌ها با
رویکرد پیشگیری از پرخاشگری
تماشاگران لگ برتر فوتبال کشور

شهبابی، م؛ ملکی، ا؛ ذکایی، م؛ آخوندی، م. (۱۳۹۵). «بررسی عوامل مدیریتی مؤثر بر نقش ناجا در مواجهه با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال شهر تهران». انتظام اجتماعی، شماره سوم، ۱۰۸-۸۳.

شیخی، ر؛ شریفیان، ا. (۱۳۹۶). «عصبانیت و خرابکاری در تماشاگران فوتبال و ارتباط آن‌ها با کیفیت خدمات در استادیوم‌های ورزشی». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، شماره دوم، ۹۵-۸۹.

عباس زاده، م؛ سعادت، م؛ کبیری، ا؛ عشایری، ص. (۱۳۹۶). «بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر پرخاشگری در بین تماشاگران فوتبال». فصلنامه پژوهش‌های انتظام اجتماعی، شماره چهارم، ۷۰-۳۵.

غلامی ترکسلویه، س؛ حیدری نژاد، ص. (۱۳۹۴). «بررسی دیدگاه هواداران تیم‌های فوتبال اهواز در خصوص عوامل مؤثر بر بروز پرخاشگری». مطالعات مدیریت ورزشی، شماره بیست و هشتم، ۱۳۴-۱۲۱.

فرجی، ر؛ همتی نژاد، م؛ شبانی، س. (۱۳۹۸). «نقش و اهمیت منابع انسانی در تأمین امنیت استادیوم‌های فوتبال». نشریه مدیریت منابع انسانی، شماره دوم، ۱۹۴-۱۷۹.

محمدکاظمی، ر؛ شیخ، م؛ شهبازی، م؛ راسخ، ن. (۱۳۸۶). «بررسی علل آشوب تماشاگران فوتبال پس از شهرآورد بزرگ ایران (از دیدگاه تماشاگران)». پژوهش در علوم ورزشی، شماره هفدهم، ۱۱۴-۱۰۱.

محمدی، ف؛ کلاته سیفری، م؛ رضوی، م؛ فارسیجانی، ح. (۱۳۹۸). «طراحی مدل کیفی توسعه اقتصادی صنعت ورزش ایران با رویکرد تولید درکلاس جهانی». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، شماره اول، ۸۴-۶۹.

محمودیان، ع؛ صادقی بروجردی، س؛ دریانورد، ا؛ دلش، و. (۱۳۹۸). «اثر ابعاد جو استادیوم ورزشی بر نیت‌های رفتاری تماشاگران فوتبال با میانجیگری رضایت». پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، شماره هفدهم، ۶۸-۵۳.

مصلحی، ل؛ سلطان حسینی، م؛ سلیمی، م. (۱۳۹۸). «شناسایی و اولویت‌بندی راهکارهای پیشگیری از جرم در حوزه جرائم ناشی از خشونت تماشاگران فوتبال». نشریه علمی انتظام اجتماعی، شماره چهارم، ۹۰-۶۹.

نژادسجادی، ا؛ گودری، ر؛ قهرمان تبریزی، ک. (۱۳۹۷). «شناسایی عوامل بروز پرخاشگری در بازیکنان لیگ برتر فوتبال بانوان». مطالعات روانشناسی ورزشی، شماره بیست و چهارم، ۵۰-۲۳.

نعمتی، ن. (۱۳۹۵). «اثر عوامل اجتماعی و فیزیکی محیطی بر حضور تماشاچیان لیگ برتر فوتبال ایران». مطالعات مدیریت ورزشی، شماره چهارم، ۱۸۶-۱۷۱.

همتی نژاد، م؛ تیلور، ت؛ قلی زاده، م؛ فرجی، ر. (۱۳۹۵). «اولویت بندی عوامل مؤثر بر امنیت ورزشگاه های فوتبال ایران با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی». مدیریت ورزشی، شماره سی ام، ۸۵-۶۹.

Chen, R. (2009, March). Large-scale stadiums set the standard. A&S International, 56–62.

Cleland, J., & Cashmore, E. (2018). Nothing will be the same again after the Stade de France attack: Reflections of association football fans on terrorism, security and surveillance. *Journal of Sport and Social Issues*, 42(6), 454-469.

Coakley, J. J., & Donnelly, P. (2009). *Sport in Society: Issues and Controversies*, First Canadian Edition, Toronto: McGraw-Hill.

George, R., & Mawby, R. I. (2015). Security at the 2012 London Olympics: Spectators' perceptions of London as a safe city. *Security Journal*, 28(1), 93-104.

Hall, S. A. (2010). An examination of British sport security strategies, legislation, and risk management practices. *The Sport Journal*, 13(2).

Hall, S. A., Marciani, L. & Cooper, W. (2008). Introducing a sport event security aware system, North American Society for Sport management Conference (NASSM), Toronto, Ontario, Canada. Available at: <http://www.thesportjournal.org/article/examination-british-sport-security-strategies-legislation-and-risk-management-practices>.

Hall, S., Cooper, W., Marciani, L., & McGee, J. (2012). Security management for sports and special events: An interagency approach to creating safe facilities. *Human Kinetics*, 253-254.

Kathleen, M. O., Toole and Lord John Arthur Stevens, (2012). Anticipating Safety and Security at Large-Scale Sporting Events, *The Police Chief*, 79, 20-25.

Kováčová, L., & Vacková, M. (2015). Applying Innovative Trends in the Process of Higher Education Security Personnel in Order to Increase Efficiency. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 186, 120-125.

Mil, H.I., Sanli, S., Yildirim, A. & Domac, S. (2015). Interprofessional education model for sport security professionals in turkey. *European Scientific Journal*, 11(8), 88-104.

Patton, R., & Burlington, V. (2004). Factors affecting spectator attendance at means NCCA division one soccer games. *International Sport Journal*, (2)7, 23-33.

Praditsathaporn, S., Kaviya, S., & Yupapin, P. P. (2010). Sport safety improvement using security cameras without audience privacy violation. *Procedia-social and behavioral sciences*, 2(1), 62-67.

Ramazanoglu, F. (2012). Spectators' behavior from the view of security forces in sport competitions. *Archives of Budo*, 8(2), 59-63.

Ranjan, W., & Anupa, J. (2015). The Problem of Violence and Human Right violation in Global Sport. *International Journal of Social Science and Entrepreneurship*, 4(4), 215-226.

Spaaij, R. (2016). Terrorism and security at the Olympics: Empirical trends and evolving research agendas. *The International Journal of the History of Sport*, 33(4), 451-468.

Strauss, A., & Corbin, J. (2012). *Principles of qualitative research: Techniques and stages of ground theory*. Translation: Ibrahim Afshar (2012). Tehran: Publishing Ney.

Swenson, J. S. (2012). Unsportsmanlike Conduct: The Duty Placed on Stadium Owners to Protect Against Fan Violence. *Marquette Sports Law Review*. 23(1), 135-153.

Tarmizi, N. R. A., Ridzuan, A. Z., Harun, A. L., Ismail, A., Hai Liaw, J. O., & Zainol, N. A. M. (2017). Exploring Risk Behavior towards Safety and Security Organization. *International Journal of Advanced Scientific Research and Management*, 2(6).

Voorhees, E. (2018). Mitigating Risk: A Delphi Study Identifying Competencies in Sport and Event Security Management.

Yusoff, N. H. (2015). Relationship between Situational Factors and Deviant Behaviors among Football Spectators in Malaysia. *International Journal of Arts and Commerce*, 4(1).

Yusuf, A. O., Akinwusi, A. T., & Morakinyo, E. O. (2020). Examining The Level of Stadium Security and Safety during Nigeria Professional Football League Matches. *European Journal of Physical Education and Sport Science*.